

ПАМ'ЯТІ ВЧЕНОГО

Вітчизняна економічна наука зазнала тяжкої втрати. Помер відомий економіст, один із творців Одеської школи економічної думки професор **Ігор Андрійович Болдирєв** (29.09.1931 – 15.01.2019). Його наукова діяльність невіддільна від Одеської школи, у створенні якої він брав безпосередню участь під керівництвом академіка Анатолія Карповича Покритана. І.А. Болдирєв став першим аспірантом А.К. Покритана ще в 1956 році. Це був час, коли ще тільки починалася "відлига", яка наклала відбиток не тільки на світогляд молодого вченого і його наукову діяльність, а й на всю Одеську школу загалом. Атмосфера відносної інтелектуальної свободи чималою мірою сприяла істотному внеску І.А. Болдирєва в розробку методологічних основ Одеської школи і популяризацію її ідей. Згодом він став одним із найбільших у країні знавців економічної теорії Маркса і загальноновизнаним фахівцем з його підготовчих рукописів. Він прагнув зрозуміти логіку справжнього, автентичного Маркса по його рукописах, написаних для себе і не призначених для публікації, щоб знайти у нього відповіді на ті питання, які старанно обходив стороною радянський офіціоз. Цьому присвячена його фундаментальна праця "Отже, цей том готовий ..." про підготовку першого тому "Капіталу".

Відповіді, які І.А. Болдирєв виявив у Маркса, багато в чому розходилися з офіційною точкою зору. У той час соціалістичний характер радянського суспільства офіційно пояснювали пануванням суспільної власності на засоби виробництва. При цьому соціалізм мав означати вищий щабель розвитку виробництва, ніж капіталізм. На думку Маркса,

адекватний соціалізму технологічний базис повинен представляти більш вищий щабель розвитку продуктивних сил, ніж технологічний базис капіталізму. Виходило, що якщо такий ступінь технологічного розвитку не досягнутий, то немає і реального соціалізму. Звідси – та незадоволеність офіційною точкою зору, яка була характерна для наукової діяльності Ігоря Андрійовича і для Одеської школи загалом.

Одеській школі вдавалося протягом тривалого часу уникати "оргвисновок" за своє протистояння офіціозу не тільки завдяки малозрозумілій для непосвячених езоповій мові економічних категорій, а й тому, що при всій своїй прихованій критичній спрямованості вона втілила у своїй концепції ідею присвоєння людиною відчужених від нього творчих сил. Оскільки ця ідея належить Марксу, то школа завжди була в змозі постояти за себе. Чималу роль у цьому відігравав Ігор Андрійович і його дослідження підготовчих рукописів, в яких містилися ці ідеї.

Наукова полеміка, яку вело перше покоління Одеської школи з офіційною точкою зору, не закінчилася й сьогодні. Розуміння власності як основи економічної системи, що панувало за радянських часів, нікуди не зникло. Якщо радянські економісти вважали панацеєю від усіх бід суспільну власність на засоби виробництва, то сучасна неоліберальна доктрина робить таку саму ставку на приватну власність. При цьому визначальне значення продуктивних сил ігнорується або відсувається на задній план так само, як це робилося в період панування радянської ідеології. У нових історичних умовах сучасне покоління Одеської школи, спираючись на ідеї своїх попередників, послідовно продовжує боротьбу за майбутнє економічної науки. Ігор Андрійович пішов із життя, але його творча спадщина як і раніше з нами в цьому безперервному процесі наукового пошуку. І ми завжди будемо зберігати в серці пам'ять про

ISSN 1811-3141. Економічна теорія. 2019. № 1

цю чудову, світлу людину, талановитого вченого, котрий присвятив своє життя економічній науці і так багато зробив для того, щоб ми сьогодні могли йти далі у вирішенні складних теоретичних і практичних проблем XXI століття.

Михайло Зверяков

*чл.-кор. НАН України,
ректор Одеського національного
економічного університету*

Андрій Грималюк.

*канд. екон. наук,
доцент кафедри загальної
економічної теорії і економічної
політики Одеського національного
економічного університету*

TRIBUTES TO THE SCIENTIST

Mykhailo Zveriakov, Corresponding Member of NAS of Ukraine, Rector of Odesa National Economic University,

Andriy Hrymaliuk, PhD in Economics, Associate Professor of the Department of General Economic Theory and economic Policy of Odesa National Economic University